

Лендел В.Г., д.х.н., проф.

ХІМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТУ – 70 РОКІВ

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 88000, м.Ужгород, вул.Підгірна, 46;
e-mail: f-him@uzhnu.edu.ua*

У 1946 році склалися сприятливі умови для відкриття у складі першого в нашому краї вищого навчального закладу нового, п'ятого за числом факультету для підготовки науково-педагогічних кадрів з хімії. Спочатку він готував хіміків і фізиків.

У 1954 році з його складу виокремлено фізико-математичний факультет. До 1958 року це був факультет хіміко-біологічний. Ректор університету, кандидат хімічних наук, колишній працівник Київського політехнічного інституту А.М. Курішко оперативно вирішив організаційні питання, запросив до роботи на факультет дипломованих спеціалістів С.Т. Орловського, Г.К. Дістанова, П.М. Стадника. Вони створили необхідні кафедри, навчальні та наукові лабораторії, забезпечили перших студентів-хіміків навчальною та навчально-методичною літературою, обладнанням та реактивами. Авторитет факультету постійно зростає, зокрема після появи на ньому докторів хімічних наук, професорів І.І. Ленарського, Б.М. Дашкевича.

У 1956 році завершили навчання в аспірантурі студенти першого випуску М.І. Головей та І.В. Смоланка. Вони стали кандидатами хімічних наук, доцентами, завідували кафедрами, довгі роки працювали деканами. М.І. Головею та його колегам Ю.В. Ворошилову, М.І. Гурзану, І.Д. Олексеюку, Є.Ю. Перешу у 2000 році було присвоєно почесне звання лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки.

Деканами факультету працювали: Т.К. Дістанов, П.М. Стадник, В.М. Потапов, І.І. Колошев, Х.Ю. Руденко, М.І. Головей, І.В. Смоланка, Ю.В. Меліка, Б.М. Єршов, Ю.В. Мигалина. Із 1996 р. і по сьогодні факультет очолює В.Г. Лендел.

Добра фахова підготовка, значний творчий потенціал та неабияка працездатність молодих закарпатців, випускників хімічного факультету УжНУ, відкрили перед ними двері аспірантур столичних вузів та академічних науково-дослідних установ, престижних інститутів системи Академії наук України.

Випускники хімічного факультету працюють у різних галузях народного господарства.

Особлива гордість УжНУ та хімічного факультету – Вячеслав Григорович Кошечко, віце-президент Національної Академії Наук України, директор Інституту фізичної хімії ім. Л.В.Писаржевського НАНУ (м. Київ), Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат Державної премії в галузі науки і техніки, академік НАН України, доктор хімічних наук, професор, всесвітньовідомий і видатний вчений в галузі фізичної хімії, авторитетний керівник, шанована і відома в Україні і далеко за її межами людина.

Заступник директора з наукової роботи Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України Ю.Ю. Керча – д.х.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент НАН України, академік Української технологічної академії, лауреат премії ім. Л.В. Писаржевського та премії імені А.І. Кіпріанова НАН України. В цьому ж інституті завідував відділом гетероланцогових полімерів В.В. Магдинець, д.х.н., професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Заступником директора з наукової роботи Інституту загальної і неорганічної хімії НАН України працює д.х.н., професор, член-кореспондент НАН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки В.В. Пехньо. Завідував відділом фотохімії та працював заступником директора з наукової роботи Інституту фізичної хімії НАН України Й.Й. Ділунг, д.х.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат премії ім. Л.В. Писаржевського НАН України. Завідує відділом механізмів органічних реакцій Інституту органічної хімії НАН України В.І. Станінець, д.х.н., професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, почесний доктор Ужгородського національного університету. В Інституті колоїдної хімії та хімії води ім. А.В. Думанського завідує відділом В.Ю. Третинник, д.х.н.,

професор, академік Академії гірничих наук України. Завідував відділом гідрохімії Інституту гідробіології АН України, кафедрою неорганічної і аналітичної хімії Київського політехнічного інституту Б.Й.Набиванець, д.х.н., професор, академік АН вищої школи України. Очолював деканат хімічного факультету Київського національного університету ім. Т.Г.Шевченка д.х.н., професор В.В.Сухан. Ректором Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки працював доктор хімічних наук, професор І.Д. Олексіюк. Ректором Мукачівського державного університету – заслужений діяч науки і техніки, д.х.н., професор Ю.В. Мигалина. Ректором Закарпатської академії мистецтв І.І.Небесник – професор, Заслужений працівник освіти України.

Професором, членом-кореспондентом РАН, заслуженим діячем науки і техніки Російської Федерації став С.С. Іванчев, до того декан хімічного факультету Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова.

Загалом випускниками хімічного факультету є академік НАНУ, академік РАН, 5 член-кореспондентів національної академії наук. Багато наших викладачів працює й в Ужгородському університеті і вищих навчальних закладах ближнього зарубіжжя.

Доктори наук, професори хімічного факультету є активними членами координаційних рад з різних проблем. Так, професори Є.Ю. Переш, І.Є. Барчій та С.Ю. Чундак – члени Координаційної ради НАН України з проблеми «Неорганічна хімія»; проф. Я.Р. Базель, С.М. Сухарев та доц. Студеняк – члени Наукової ради НАН України з проблеми «Аналітична хімія». Проф. Безель Я.Р. є головою Західного відділення Наукової ради НАН України з проблеми «Аналітична хімія», експерт Міністерства освіти і науки України (хімічні науки), член редколегії журналів «Методи і об'єкти аналізу» (м. Київ), «Вісник Волинського університету» (м. Луцьк); В.І. Гомонай – зовнішній член Угорської академії наук в галузі фізичної хімії тощо. Д.х.н., проф. Є.Ю. Переш протягом 2002-2006 рр. був експертом ВАК України, а д.х.н., проф. І.Є. Барчій є експертом Міністерства освіти і науки України з фізико-технічних проблем матеріалознавства, членом редакційної колегії наукового журналу «Chemistry of Metals and Alloys». Всі професори хімічного факультету

ДВНЗ «УжНУ» систематично опонують докторські та кандидатські дисертації.

Факультет проводить підготовку фахівців:

Галузь знань: 01 Освіта, спеціальність 014.06 Середня освіта (Хімія);

Галузь знань: 10 Природничі науки, спеціальність 102 Хімія (Хімія);

Галузь знань: 10 Природничі науки, спеціальність 101 Екологія (Екологія та охорона навколишнього середовища).

За кваліфікаційним рівнем науково-викладацького складу і технічним оснащенням факультет є одним із найпотужніших серед аналогічних факультетів ВНЗ України. За кількістю наукових публікацій він уже тривалий час лідирує серед факультетів університету.

Підготовку хіміків та екологів забезпечують колективи п'яти кафедр:

Кафедра неорганічної хімії (завідувач кафедри: д.х.н., проф. Барчій І.Є. – заступник декана з наукової роботи хімічного факультету ДВНЗ «УжНУ», член Координаційної ради з проблем «Неорганічна хімія» НАН України, академік УТА);

Кафедра аналітичної хімії (завідувач кафедри: к.х.н., доц. Студеняк Я.І. – член Наукової ради НАН України з проблем «Аналітична хімія»);

Кафедра органічної хімії (завідувач кафедри: к.х.н., доц. Онисько М.Ю.);

Кафедра фізичної та колоїдної хімії (завідувач кафедри: к.х.н., доц. Голуб Н.П. – «Відмінник освіти України», заступник декана з навчальної роботи хімічного факультету ДВНЗ «УжНУ», академік УТА);

Кафедра екології та охорони навколишнього середовища (завідувач кафедри: д.х.н., проф. Чундак С.Ю. – «Відмінник освіти України», член Координаційної ради з проблем «Неорганічна хімія» НАН України, академік УТА).

Після закінчення четвертого курсу студенти отримують диплом бакалавра вчителя хімії, бакалавра хімії та бакалавра екології. Студенти, які отримали диплом бакалавра з відзнакою, продовжують навчання в магістратурі. Закінчивши повний курс навчання, випускники факультету:

- зі спеціальності 014.06 Середня освіта (Хімія) галузі знань 01 «Освіта» мають можливість здобути кваліфікацію «Вчителя

хімії загальноосвітнього навчального закладу» (Бакалавр), «Викладача хімії вищого навчального закладу» (Магістр);

- зі спеціальності 102 Хімія галузі знань 10 Природничі науки мають можливість здобути кваліфікацію «Хімік» та «Магістр хімії».

- зі спеціальності 101 Екологія (Екологія, охорона навколишнього середовища) галузі знань 10 Природничі науки мають можливість здобути кваліфікацію «Еколог» та «Магістр екології».

Колективи кафедр виконують як фундаментальні, так і прикладні наукові дослідження. Результати виконання прикладних наукових досліджень, які фінансуються з Державного бюджету України, впроваджені в практику у вигляді розроблених харчових добавок, бальзамів та фіточаїв, розроблених і впроваджених технологій очистки стічних вод, методик моніторингу об'єктів довкілля, а також нормативів стану природних об'єктів. Зокрема, закарпатський бальзам «Легенда Карпат», розроблений на кафедрі ЕОНС, був відзначений як «Кращий вітчизняний товар 2005 року» на Всеукраїнській виставці-конкурсі «Експоцентр України».

Науковці та викладачі факультету беруть активну участь у різних наукових виставках і конкурсах. Патент «Спосіб іонметричного визначення бору» авторів Я.І. Студеняк, М.В. Фершал, Л.М. Кушнір та О.М. Котів став переможцем у номінації «Кращий винахід-2010 в Закарпатській області». Патент «Соли [1,3,4]оксадіазоло[2,3-b][1,4,3]тіаселеназин-4-ію і [1,3]тіазоло[2,3-b][1,4,3]оксадіазол-4-ію, що мають антимікробну активність» авторів О.А. Криво'яз, Г.М. Коваль, М.В. Сливка та В.Г. Лендел на Всеукраїнському конкурсі «Винахід-2011» переміг в номінації «За ефективне рішення в галузі медицини». Патент «Спосіб екстракційно-фотометричного визначення Хрому (III)» авторів С.М. Сухарев, О.Ю. Сухарева, С.Ю. Чундак, С.В. Делеган-Кокайко та Г.М. Петканич на Всеукраїнському конкурсі «Винахід-2012» став переможцем у номінації «Кращий винахід-2012 в Закарпатській області». У 2012 році колектив авторів: к.х.н., викл. А.О. Кривов'яз, м.н.с. О.В. Свалявин, м.н.с. М.В. Сливка нагороджені премією Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених у галузі фундаментальних і прикладних досліджень.

Студентка V курсу (спец. «Хімія») Н. Немеш виграла грант фонду «Завтра. UA» Віктора Пінчука, а 3 студенти III-IV курсів (спец. «Екологія та охорона навколишнього середовища») Л. Бабіля, М. Гаїшуляк, Е. Левко зайняли призові місця на Всеукраїнській олімпіаді з екології.

Кафедри факультету готують кваліфікованих спеціалістів для різних галузей народного господарства, ВНЗ, наукових установ, середніх спеціальних навчальних закладів та шкіл країни. Зараз на кафедрах факультету працюють 36 штатних викладачів – 10 докторів наук, професорів, 25 доцентів, 2 викладача, 56 співробітників, серед яких 8 кандидатів наук. За роки існування факультету підготовлено більше 4000 спеціалістів-хіміків і понад 300 спеціалістів-екологів. Більше 50 випускників факультету стали докторами і понад 430 – кандидатами хімічних наук.

На хімічному факультеті з 2006 року діє спеціалізована вчена рада К 61.051.03 по захисту кандидатських дисертацій із спеціальностей: 02.00.01 – неорганічна хімія та 02.00.02 – аналітична хімія. Станом на сьогодні, до складу спецради входять провідні науковці та випускники факультету, зокрема доктори наук, професори: Переш Є.Ю. (голова спецради), Базель Я.Р. (заступник голови спецради), Балог Й.С., Барчій І.Є., Поторій М.В., Чундак С.Ю., Сухарев С.М., к.х.н., проф. Кормош Ж.О. та кандидати наук, доценти: Кохан О.П., Сабов М.Ю., Сідей В.І., Студеняк Я.І., Сухарева О.Ю. (вчений секретар спецради).

Навчально-виховний процес та наукову діяльність численного студентського колективу забезпечують висококваліфіковані науковці і педагоги.

Кафедри факультету організують навчальний процес так, щоб лекційні, практичні та семінарські заняття також мали виразне виховне спрямування.

Виховна робота на факультеті реалізовується і через організацію та проведення факультетських свят: Дня першокурсника, Дня хіміка, вечорів відпочинку на факультеті та в окремих академгрупах, зустрічей з цікавими людьми: лікарями, працівниками правоохоронних органів, представниками облдержадміністрації, керівниками хімічних підприємств Закарпатської області, кращими випускниками хімічного факультету.

При всіх кафедрах працюють студентські наукові гуртки. На третьому курсі проходить ознайомча практика на великих хімічних підприємствах країни, а на четвертому та п'ятому – педагогічна у школах області і виробнича за спеціалізацією в інститутах Академії наук України. Викладачі факультету працюють у творчій школі, ліцеї-інтернаті та науково спрямовують гімназії міст Ужгорода, Хуста й Іршави.

З 1996 року на факультеті видається «Науковий вісник Ужгородського університету», серія «Хімія», який входить до переліку фахових видань Міністерства освіти і науки України.

Чимало студентів-хіміків та екологів навчаються за програмами обміну у вищих навчальних закладах Угорщини, Словаччини, Чехії. Окремі випускники продовжили своє навчання в аспірантурі ВНЗ країн Вишеградської четвірки. Факультет має угоди про науково-технічне співробітництво з університетами цих країн.

Кафедра неорганічної хімії

За роки існування кафедру очолювали проф. М.І. Головей, проф. Ю.В. Ворошилов, проф. Є.Ю. Переш. З 2011 року кафедру очолює доктор хімічних наук, професор Барчій Ігор Євгенович.

У період становлення кафедри науковцями розробляються методики синтезу речовин з напівпровідниковими властивостями, конструюється та встановлюється необхідне обладнання для одержання складних напівпровідникових сполук у вигляді монокристалів, започатковуються роботи з одержання та вивчення властивостей склоподібних напівпровідникових речовин та тонких плівок, розпочинаються кристалохімічні дослідження синтезованих речовин. Ці роботи, зокрема розробка технологічних умов одержання монокристалів пруститу, піраргіриту та низки інших складних речовин, одержують загальнодержавне визнання. В подальшому науковці кафедри проводять фундаментальні дослідження фазових рівноваг у багатокомпонентних системах, що дає можливість розширити сферу пошуку матеріалів з необхідними властивостями (нелінійно- та акустооптичні кристали, сегнето-п'єзо-термоелектрики і т.п.).

Основним напрямом наукової роботи кафедри залишається розробка фізико-хімічних основ синтезу речовин, математичне моделювання взаємодії у багатокомпонентних системах, одержання та дослідження властивостей нанокompatитів і моно- та полікристалів на базі тернарних та більш складних халькогенідних, галогенідних та галогенхалькогенідних сполук як перспективних матеріалів для електронної техніки.

Внесок науковців кафедри в розвиток неорганічного матеріалознавства вагомий: за 50 років її існування було видано 4 монографії, 5 навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки України, опубліковано понад 1100 наукових статей, одержано понад 100 авторських свідоцтв і патентів. Випускниками кафедри захищені 46 кандидатських та 9 докторських дисертацій. Професори М.І. Головей, Ю.В. Ворошилов, І.Д. Олексеюк, Є.Ю. Переш та ст.н.с. М.І. Гурзан стали лауреатами Державної премії України в галузі науки і техніки 2000 року, почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» здобув професор Є.Ю. Переш у 2004 році. У 1994, 1998, 2000 та 2004 рр. на базі кафедри неорганічної хімії в Ужгороді були проведені міжнародна науково-технічна конференція «Хімія, фізика і технологія халькогенідів та халькогалогенідів» та XVI Всеукраїнська конференція з неорганічної хімії.

Ужгородська школа неорганічного матеріалознавства znana як в Україні, так і за кордоном. Професори кафедри Є.Ю. Переш та І.Є. Барчій є членами Координаційної ради НАН України з проблеми «Неорганічна хімія». 5 викладачів кафедри входять до складу спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей «Неорганічна хімія» та «Аналітична хімія».

До складу кафедри входять завідувач кафедри, д.х.н. проф. І.Є. Барчій, професори кафедри д.х.н. Є.Ю. Переш (заслужений діяч науки України), М.В. Поторій (заслужений працівник освіти України), доценти кафедри, к.х.н. Г.В. Кун (відмінник освіти України), О.П. Кохан, М.Ю. Сабов, О.В. Зубака. Вони забезпечують викладання базових для студентів хіміків та екологів дисциплін: «Неорганічна хімія», «Інформатика, обчислювальні машини, програмування», «Кристалохімія», «Квантова механіка та

квантова хімія», «Будова речовини», «Фізичні методи дослідження», «Історія хімії», «Геохімія», «Геологія з основами геоморфології», «Обчислювальна техніка і основи програмування» та низки курсів дисциплін спеціалізації – «Хімія твердого тіла», «Нанохімія та методи нанотехнології», «Основи наукових досліджень і планування експерименту», «Технологія матеріалів електронної техніки», «Симетрія та властивості кристалів». Для підготовки магістрів читаються курси «Хімія галогенхалькогенних неорганічних сполук» та «Вибрані розділи неорганічного матеріалознавства». Окрім цього, кафедра забезпечує викладання хімічних дисциплін для студентів інших факультетів. З метою якісного засвоєння студентами необхідних знань та проведення лабораторних і практичних робіт всі курси дисциплін забезпечені відповідними методичними розробками.

Кафедра аналітичної хімії

Кафедру аналітичної хімії в Ужгородському університеті відкрито в 1950 році, її першим завідувачем став доцент С.Т. Орловський. У 1953 році кафедра об'єднана з кафедрою неорганічної хімії і перебувала в її складі до 1961 року (завідувач – професор Б.М. Дашкевич). З 1961 до 2014 рр. кафедрою завідували професор С.Т. Орловський, доцент В.Ю. Галла, доцент Н.Л. Шестидесятна, професор П.П. Кіш, професор С.Ю. Чундак, професор Я.Р. Базель. У 2014 році на посаду завідувача кафедри обрано доцента Студеняка Ярослава Івановича.

Сьогодні на кафедрі аналітичної хімії успішно працюють доктори хімічних наук, професори, заслужені винахідники України Базель Я.Р. та Балог Й.С., кандидати хімічних наук, доценти Воронич О.Г. та Сухарева О.Ю., кандидати хімічних наук, викладачі Фершал М.В. та Лавра В.М., завідувач лабораторіями Бабич В.С., старший лаборант Вараді Л.А., інженери I категорії Кушнір Л.М., Кулакова Т.О., Гнида М.П., Андрик Є.Й., інженер III категорії Мельник М.С., молодший науковий співробітник Фізер О.І. та аспіранти Жукова Ю.П., Гашуляк М.М., Рябухіна Т.С., Янкович Г.Є.

Науково-дослідна робота кафедри на початковому етапі її становлення визначалася науковими інтересами першого завідувача –

професора С.Т. Орловського (автора єдиного на той час на теренах СРСР підручника «Історія хімії»). Працівниками кафедри проводилось визначення складу мінеральних ресурсів Закарпатської області та виконувались роботи з дослідження процесів комплексотворення.

Всесвітньо відомі роботи співробітників кафедри з використання у хімічному аналізі основних та інших барвників, які беруть свій початок із робіт засновника ужгородської школи хіміків-аналітиків професора П.П. Кіша. Під його керівництвом захистили кандидатські дисертації Ю.К. Онищенко, І.І. Погойда, Г. Кременева, Г.М. Вітенко, Й.С. Балог, Я.Р. Базель та починали свої наукові дослідження інші науковці.

Кафедра забезпечує навчальний процес для студентів хімічного, біологічного, фізичного факультетів, вона однією з перших в університеті перейшла спочатку до рейтингової, а згодом до кредитно-модульної систем оцінки знань студентів. Колектив кафедри підготував понад 40 посібників та методичних розробок з основних курсів і спецкурсів. Навчальний посібник «Практичний курс аналітичної хімії» (Я.Р. Базель, О.Г. Воронич, Ж.О. Кормош) рекомендований Міністерством освіти і науки України як базовий для хімічних факультетів ВНЗ України.

На кафедрі з 1991 року під керівництвом проф. Я.Р. Базеля та доц. Я.І. Студеняка проводяться наукові дослідження в рамках держбюджетних тем, працює аспірантура. Співробітниками кафедри одержано понад 100 авторських свідоцтв на винаходи, опубліковано понад 1000 наукових праць. Кафедра стала методичним центром з впровадження нових сучасних методів аналізу в різні заводські і дослідницькі хімічні лабораторії Закарпатської області.

З 2006 року кафедра бере активну участь у роботі створеної в УжНУ Спеціалізованої ради по захисту дисертацій зі спеціальностей «Неорганічна хімія» та «Аналітична хімія». Професор Я.Р. Базель і доцент Я.І. Студеняк є членами Наукової ради НАН України з проблем «Аналітична хімія».

За досягнуті успіхи в науковій, педагогічній та методичній роботі викладачі кафедри удостоєні почесними званнями «Заслужений винахідник України» (Й.С. Балог, Я.Р. Базель), «Відмінник освіти України»

(Я.Р. Базель), «Изобретатель СССР»
(Й.С. Балог, Я.Р. Базель).

Кафедра органічної хімії

Кафедра заснована у 1946 році. З 1948 року працівники кафедри викладають органічну хімію на хімічному факультеті. Нині кафедрі очолює доцент Онисько Михайло Юрійович. Навчальні дисципліни сьогодні викладаються на хімічному, медичному, біологічному, стоматологічному факультетах та факультеті післядипломної освіти. Навчальний процес на кафедрі забезпечують: 1 професор, 8 доцентів, 1 викладач та 7 співробітників. Для студентів, що здійснюють підготовку на кафедрі органічної хімії, читаються спецкурси: «Механізми органічних реакцій», «Фізико-хімічні методи дослідження органічних речовин», «Хімія гетероциклічних сполук», «Органічний аналіз», «Планування експерименту», «Синтез та властивості елементарних органічних сполук». Викладачами кафедри видано 21 навчальний посібник, у тому числі рекомендованих МОН України, та 32 методичні розробки.

Працівники кафедри активно займаються науковою роботою. Важливим етапом у становленні кафедри органічної хімії та у підготовці власних кадрів стало відкриття в 1953 р. аспірантури. Першим аспірантом на кафедрі став випускник нашого факультету І.В. Смоланка, який став кандидатом хімічних наук, а згодом доцентом, професором, завідувачем кафедри, деканом факультету. Співробітниками кафедри органічної хімії в різні роки захищено докторські дисертації: В.І. Станинець, Ю.В. Мигалина, С.М. Хрипак, Г.С. Поп, Ю.І. Геваза, В.М. Бойко, В.Г. Лендел та кандидатські дисертації: І.В. Смоланка, Ю.Ю. Цмур, С.М. Хрипак, Ю.В. Мигалина, Г.С. Чекрій, Ю.В. Меліка, Т.А. Красницька, Н.П. Хрипак, А.А. Добош, В.Г. Лендел, І.М. Балог, І.І. Єршова, Ю.І. Фаринюк, В.Г. Вайданич, В.І. Якубець, С.В. Галла-Бобик, А.Ю. Сані, М.В. Сливка, М.Ю. Онисько, Р.І. Васильєвич, В.В. Орисик, А.О. Кривов'яз, І.Ф. Русин, А.В. Васильєва, Г.В. Різак, О.В. Свалявин.

Упродовж багатьох років науковці кафедри виконували багато держбюджетних та госпдоговірних тем. В останні роки тематикою кафедри є дослідження реакції

електрофільної гетероциклізації ненасичених похідних гетероциклічних сполук, які проявляють біологічну активність. Результати наукових досліджень публікуються у провідних вітчизняних та закордонних виданнях, таких, як «Heterocyclic Communications», «Journal of Heterocyclic Chemistry», «Medicinal Chemistry Research», «Химия гетероциклических соединений», «Журнал органической химии», «Журнал общей химии», «Український хімічний журнал», «Теоретическая и экспериментальная химия», «Доповіді НАН України», «Науковий вісник УжНУ. Серія: Хімія» та інших фахових виданнях. Співробітники кафедри регулярно беруть участь у міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Кафедра органічної хімії має тісні зв'язки з провідними науковими установами України. Укладені угоди про співпрацю з Інститутом органічної хімії НАН України та Інститутом неорганічної хімії НАН України. Студенти та аспіранти кафедри є переможцями стипендіальної програми «Завтра.UA», стипендіатами «Міжнародного Вишеградського фонду» і проходять стажування у Словаччині та Угорщині.

Кафедра фізичної та колоїдної хімії

Кафедра була створена в 1947 році проф. П.М. Стадником – випускником Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України. З 1972 р. кафедрі очолює його учень, вихованець кафедри – проф. В.І. Гомонай, а з 2012 р. на посаду завідувача кафедри фізичної та колоїдної хімії обрано кандидата хімічних наук, доцента Голуб Нелю Петрівну.

Навчально-методичну та навчально-виховну роботу кафедри фізичної та колоїдної хімії забезпечує досвідчений і висококваліфікований колектив. У різні періоди на кафедрі викладали: П.М. Стадник, І.М. Беленька, В.П. Фенцик, К.Г. Петрецька, С.С. Кузнєцова, Б.А. Баран, З.Л. Буцко, Д.І. Мельник, М.Ю. Голомб, К.Ю. Секереш. Протягом багатьох років сумлінно працювали і допомагали проводити лабораторні заняття кваліфіковані інженери та лаборанти кафедри: О.К. Бодня, Є.Ф. Гопак, М.М. Фантич, М.В. Меховський, В.О. Філіп, Р.М. Плиська, М.Ю. Варга, М.Й. Фаринюк. У наукових групах тривалий час займалися науковими

дослідженнями Н.П. Лисецька, М.В. Лукша, Б.С. Волков, В.І. Крохтяк, Л.В. Фенцик, В.О. Борко та інші.

Сьогодні на кафедрі фізичної та колоїдної хімії успішно і плідно працюють: 1 доктор хімічних наук, професор, заслужений професор ДВНЗ «УжНУ» В.І. Гомонай, 6 кандидатів хімічних наук, доцентів: Н.П. Голуб, Б.М. Єршов, В.М. Дзямко, І.О. Баренблат, І.П. Стерчо, А.А. Козьма та старший викладач С.С. Мільович. Навчально-допоміжний персонал кафедри налічує 6 чоловік, всі мають вищу освіту: зав. лаб. І.М. Чухра, інженери I категорії: О.М. Асталощ, С.В. Бобук, інженер А.В. Робашук, та складув Б.Ю. Фаринюк.

Багато випускників кафедри стали справжньою гордістю країни, відомими науковцями й авторитетними керівниками престижних інститутів НАН України та Росії, столичних вузів, провідними науковцями, професорами не тільки в Україні, але й далеко за її межами. Це зокрема, віце-президент НАН України, директор Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України, академік НАН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України, доктор хімічних наук, професор В.Г. Кошечко; директор Санкт-Петербурзького філіалу Інституту каталізу, член-кореспондент Академії наук РАН, доктор хімічних наук С.С. Іванчев; член-кореспондент НАН України, доктор хімічних наук Ю.Ю. Керча; завідувачі відділами Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України, доктори хімічних наук: В.М. Гранчак, Й.Й. Ділуног, Ф.М. Бобонич; доктори хімічних наук, професори: декан хімічного факультету Київського національного університету ім. Тараса Шевченка В.В. Сухан та Б.Й. Набиванець; доктори хімічних наук: В.І. Станинець, В.В. Магдинець та інші. Багато з них згодом стали і почесними докторами ДВНЗ «УжНУ»: В.Г. Кошечко, В.М. Гранчак В.І. Станинець, Ю.Ю. Керча.

Нині кафедра фізичної та колоїдної хімії ефективно забезпечує навчальний процес не тільки для студентів хімічного факультету (спец. «Хімія» та спец. «Екологія та охорона навколишнього середовища»), але й медичного (спец. «Лікувальна справа» та спец. «Фармація»), біологічного факультетів (спец. «Біологія» та «Агрономія, виноградарство та

плодоовочівництво») стаціонарної та заочної форм навчання, а також здійснює перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців в Інституті післядипломної освіти.

Для якісного забезпечення навчально-виховного процесу колектив кафедри видав велику кількість підручників, посібників, монографій, навчальних та навчально-методичних посібників, деякі з яких одержали гриф Міністерства освіти і науки України. Зокрема, д.х.н., проф. В.І. Гомонай видав серію підручників для студентів хімічних, медичних, фармацевтичних, біологічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Науково-дослідна робота колективу кафедри спрямована на розвиток фундаментальних, пошукових і прикладних досліджень з таких важливих напрямів фізичної та колоїдної хімії, як: «Дослідження процесів окиснення n-алканів на кислотно-основних каталізаторах» та «Розробка прогресивних фізико-хімічних та біологічних систем для охорони навколишнього середовища». Для активізації наукової роботи серед студентів на кафедрі успішно працює науковий гурток, в якому щорічно займається понад 20 студентів, які систематично виступають на наукових конференціях різного рівня. Також на кафедрі успішно функціонує аспірантура.

Кафедра тісно співпрацює з провідними науково-дослідними інститутами в галузі фізичної хімії – Інститутом фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України (м. Київ), Інститутом хімії поверхні НАН України (м. Київ), деякими вищими навчальними закладами Угорщини, Словаччини, Польщі, науковими установами Росії, Польщі, Угорщини, Словаччини тощо. Кафедра підтримує зв'язки з усіма хімічними підприємствами області: Перечинським, Свалявським і В.Бичківським лісохімікомбінатами, Вишківським металургійним комбінатом, науково-виробничим об'єднанням «Цеоліт» (с. Сокирниця Хустського району), Ужгородським заводом побутової хімії «Генкель» тощо. Разом з випускниками кафедри, які працюють на цих підприємствах, успішно вирішуються численні виробничі та регіональні проблеми.

Кафедра бере активну участь в організації та проведенні міжнародних, всеукраїнських, регіональних вузівських наукових симпозіумів та конференцій. Зокрема

за останній період спільно з Інститутом фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України на базі кафедри фізичної та колоїдної хімії ДВНЗ «УжНУ» в 2008 р. проведений Міжнародний симпозіум «Нанопотоніка», а в 2012 р. – Міжнародний симпозіум «Сучасні проблеми нанокаталізу».

Науковцями кафедри опубліковано понад 1000 наукових статей, одержано понад 50 авторських свідоцтв і патентів на винаходи.

Колектив кафедри фізичної та колоїдної хімії ДВНЗ «УжНУ» і надалі успішно працює, примножуючи наукові здобутки, гідно розвиває наукову школу каталітиків і продовжує перебувати на передових наукових позиціях щодо розробки теоретичних основ підбору гетерогенних каталізаторів окиснення n-alkanів у цінні продукти та ефективних методів очищення об'єктів навколишнього середовища від небезпечних забруднювачів за допомоги цінної сировини – природних цеолітів.

Кафедра екології та охорони навколишнього середовища

Кафедра заснована на базі кафедри загальної та неорганічної хімії у 1993 році. На той час кафедра мала назву «Хімічної технології та виробничої екології», яку очолював к.х.н., доц. Шманько П.І. до 2001 року. Сприяли відкриттю кафедри даного напрямку наукові роботи к.х.н., доц. Галла В.Ю., Бузаша В.М., Буцко С.С. та інших науковців. З 2001 року кафедру очолює д.х.н., проф. Чундак С.Ю. Сучасну назву кафедра одержала у 2002 році. Кафедра екології та охорони навколишнього середовища готує фахівців у галузі екологічної безпеки, моніторингу та поліпшення якості об'єктів довкілля, на яких в умовах погіршення загальної екологічної ситуації в Україні та світі в цілому спостерігається підвищений попит на ринку праці.

Сьогодні навчальний процес на кафедрі забезпечують 2 доктори наук, професори Чундак С.Ю. та Сухарев С.М., 4 кандидати наук, доценти Галла-Бобик С.В., Трапезнікова Л.В., Чонка І.І., Глух О.С., 3 кандидати наук, викладачі Делеган-Кокайко С.В., Роман Л.Ю., Симканич О.І. (за сумісництвом) та 1 викладач Ортікова В.В. (за сумісництвом). Навчально-допоміжний персонал кафедри налічує 5 чоловік, зокрема Петканич Г.М. – завідувач лабораторіями,

провідний інженер Попович Ю.В. та інженери I категорії Сиротинська А.М., Осійська Я.В., Ортікова В.В.

Кафедра має потужну матеріально-технічну базу та науково-дослідні лабораторії, тісно співпрацює з науковими установами України і зарубіжжя, а також з державними структурами в системі екологічного менеджменту. На базі цих установ студенти проходять практику, а випускники кафедри орієнтовані на роботу саме в цих структурах.

Фахівці кафедри викладають як фундаментальні, так і прикладні навчальні дисципліни для студентів хімічного, біологічного, медичного, стоматологічного, фізичного, математичного та інженерно-технічного факультету, а також факультету післядипломної та доуніверситетської підготовки. До переліку курсів, які читають викладачі кафедри входять такі навчальні дисципліни: «Хімія з основами біогеохімії», «Хімія комплексних сполук», «Екологічні проблеми України», «Медична хімія», «Моніторинг довкілля», «Хімія неорганічна», «Вступ до фаху», «Основи екології», «Загальна екологія (та неоекологія)», «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище», «Екологічна безпека», «Основи статистичного обліку в екології», «Утилізація та рекуперация відходів», «Містобудівна екологія», «Охорона і рекультивация земель», «Екологічна експертиза», «Природоохоронне інспектування та екологічна паспортизація територій», «Екологія людини», «Урбоекологія», «Економіка природокористування», «Водопостачання, водовідведення і поліпшення якості води» та інші.

На кафедрі екології та охорони навколишнього середовища (ЕОНС) виконуються як фундаментальні, так і прикладні наукові дослідження згідно з ініціативною науковою тематикою кафедри «Дослідження координаційних сполук на інших аналітичних форм для розробки методів моніторингу об'єктів довкілля та технологічних процесів», затвердженою МОН України (Шифр НДР 19А-2016, номер державної реєстрації 0116U003933). Пріоритетними напрямами дослідження є:

- розробка методів і технологій утилізації промислових відходів, очистки стічних вод та

засобів екологізації виробничої сфери;

- розробка та вдосконалення методів і методик моніторингу стану довкілля, пошук нових функціональних матеріалів для розробки засобів моніторингу;

- вдосконалення процедури оцінки екологічного стану об'єктів довкілля, проведення моніторингових досліджень, прогнозування та моделювання процесів у навколишньому природному середовищі.

Протягом 2003-2012 років на кафедрі виконано 6 держбюджетні науково-дослідні теми. Результати виконання прикладних наукових досліджень, які фінансуються з Державного бюджету України, впроваджені в практику у вигляді розроблених харчових домішок, бальзамів та фіточаїв, технологій очистки стічних вод, методик моніторингу об'єктів довкілля, а також нормативів стану природних об'єктів. Зокрема, закарпатський бальзам «Легенда Карпат», який розроблений на кафедрі ЕОНС, був відзначений як «Кращий вітчизняний товар 2005 року» на Всеукраїнській виставці-конкурсі «Експоцентр України».

Науковцями кафедри опубліковано понад 350 наукових статей у фахових виданнях та виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних, зроблено понад 400 доповідей на наукових конференціях і симпозиумах різного рівня, одержано 19 патентів України на винахід та корисну модель.

Стаття надійшла до редакції 16.09.2016.

FACULTY OF CHEMISTRY – 70 YEARS

Lendel V.G.

The Faculty of Chemistry was established in 1946. Since that time there have been trained almost 4000 chemists and more than 300 ecologists, who work in various fields of the national economy, science and education.

The faculty provides educational courses at the faculties of chemistry, medicine, dentistry, geography, biology, physics, mathematics, engineering as well as at the Institute of postgraduate education and hold preparatory courses. The academic process is provided by 10 professors, 25 associate professors, 1 senior lecturer and 56 assistant workers. More than 30 faculty graduates received the degree of Doctor of Chemical Science and over 130 – Candidate of Chemical Science.

Викладачі кафедри плідно займаються методичною роботою і на кафедрі видано понад 30 навчально-методичних посібників і методичних розробок, а два навчальних посібника з Грифом МОН України «Техноекологія та охорона навколишнього середовища» і «Основи екології та охорони довкілля» авторів С.М. Сухарев, С.Ю. Чундак, О.Ю. Сухарева увійшли у програми навчальних дисциплін галузевого стандарту вищої освіти (ГСВО МОН України 6.040106-11) як рекомендована література.

Вагоме місце в науковій діяльності кафедри відіграє підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. При кафедрі ЕОНС відкрита аспірантура (очна та заочна форми) за спеціальностями 02.00.01 – неорганічна хімія та 02.00.02 – аналітична хімія. Співробітники кафедри проходять наукове стажування в провідних наукових установах України та за кордоном.

Протягом 2010-2016 років співробітниками кафедри захищено 1 докторську (С.М. Сухарев) та 4 кандидатські дисертації (І.І. Чонка, С.В. Делеган-Кокайко, Л.Ю. Роман, О.І. Симканич). Роботи кількох аспірантів та наукових співробітників кафедри на стадії представлення до розгляду в спеціалізовані вчені ради.

Сьогодні колектив хімічного факультету дивиться з впевненістю у своє майбутнє.